

Rektor

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Om betänkandet Får vi det bättre? (Fi2015/03275/BaS)

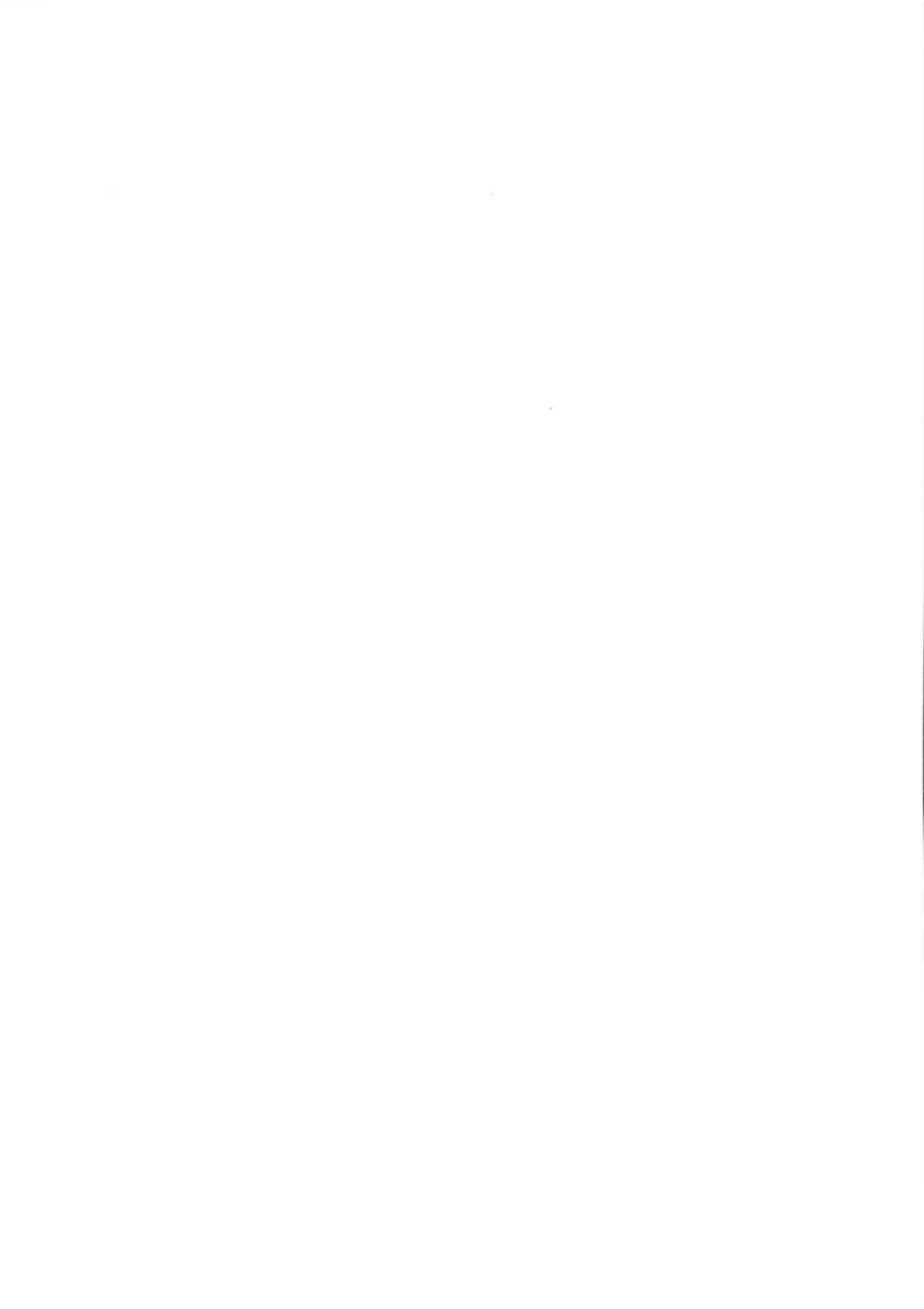
Karolinska Institutet har anmodats att lämna yttrande över betänkandet Får vi det bättre? Om mått på livskvalitet (SOU 2015:56). Prof. Bo Burström Inst. för folkhälsovetenskap, docent Kristina Burström, Inst. för lärande, informatik, management och etik (LIME) och MD Gun Johansson, Institutet för miljömedicin (IMM) har bidragit till bifogat yttrande som sammanställts vid universitetsförvaltningen.

Beslut i detta ärende har fattats av rektor Anders Hamsten i närvaro av universitetsdirektör Per Bengtsson, efter föredragning av Erik Forsse. Närvarande därutöver var bitr. universitetsdirektör Marie Tell och Medicinska föreningens vice ordförande Andrea Montano Montes.

Anders Hamsten

Erik Forsse

bilaga

Yttrande över betänkandet **Får vi det bättre? Om mått på livskvalitet (SOU 2015:56)**

- Utredningen har gjorts för att hitta mått som mer än BNP ger information om livskvalitet, vilket är en viktig ansats. Utredningen begränsar sig till mått som samvarierar med BNP. Utredningen har en snäv avgränsning av livskvalitet till att gälla handlingsfrihet och inte inkludera t.ex. lycka, vilket är något som mäts i andra länder.
- Utredningen tar inte någonstans upp begreppet hälsorelaterad livskvalitet, vilket är en aspekt av livskvalitet som torde vara högst relevant för utredningen, och som studerats både internationellt och bland befolkningen i Sverige, även med utgångspunkt i data från ULF-undersökningen. Det är märkligt att hälsorelaterad livskvalitet på detta sätt inte inkluderas vare sig i litteraturgenomgången eller i utredningens diskussion.
- Utredningen anger att livskvalitet ska mätas objektivt – vilket förefaller märkligt, då utgångspunkten för livskvalitet kan ses som en subjektiv bedömning. Detta gäller ju också det av utredningen föreslagna måttet självskattad allmän hälsa, som grundas på individens bedömning av det egna hälsotillståndet. Flera av indikatorerna förefaller annars rimliga, i relation till vad som mäts i andra länder. Hälsoundikatorerna kan behöva uppdateras. Exempelvis skulle mätning av hälsorelaterad livskvalitet med EQ-5D i stället för självskattad allmän hälsa medge att med begränsade frågor samtidigt mäta flera dimensioner av hälsa (rörlighet, hygien, huvudsakliga aktiviteter, smärtor/besvär och oro/nedstämdhet) och ett sammanvägt index baserat på dessa dimensioner.
- Utredningen utmynnar enligt direktiven i ett förslag på tio indikatorer att följa, och sätt att hämta in information om dessa. SCB och en forskningsinstitution föreslås ansvara för arbetet. Om utredningens förslag ska ligga till grund för statens officiella hållning och inriktning vad gäller att mäta livskvalitet torde förslaget till indikatorer behöva diskuteras, justeras och förankras i en bredare krets av forskare, omfattande fler vetenskapliga discipliner. Förslaget verkar därmed gå händelserna i förväg – sannolikt finns andra uppfattningar både om utgångspunkter och om valet av indikatorer än de som presenteras i utredningen. Ett rimligare förslag vore att tillsätta en bredare grupp av forskare som representerar fler discipliner som diskuterar och modifierar förslaget, för att nå konsensus om indikatorer och insamlingsmetoder.
- Förslaget att hämta in information via ULF-undersökningen. Ingen referens görs till andra pågående datainsamlingar (t.ex. Folkhälsomyndigheten, stora datainsamlingar i landstingens regi, registercentra) med vilka man skulle kunna samordna sig. Med tanke på sjunkande svarsfrekvens i enkät- och intervjuundersökningar borde också andra sätt att samla in data övervägas. Hittillsvarande studier tenderar också att underrepresentera vissa grupper i samhället, inte minst nyanlända flyktingar och asylsökande – även detta bör beaktas i förslag till datainsamling.
- En stor fråga och invändning mot att utveckla årliga surveybaserad livskvalitetsmätningar är den alltmer vikande svarsfrekvensen i sådana mätningar. Exempelvis gav den senaste

folkhälsoenkäten i Stockholms län, som skickas ut vart 4:e år till ett slumpmässigt urval i den vuxna befolkningen, efter 3 påminnelser, en svarsfrekvens under 40 %. Vi vet inte om denna frekvens kommer att sjunka ytterligare i kommande mätningar. Liknande erfarenheter har även SCB t.ex. i sina arbetskraftsundersökningar. En generell erfarenhet är också att de unga svarar i mindre utsträckning än äldre och män svara i mindre utsträckning än kvinnor. Dessutom svarar utsatta grupper som arbetslösa, invandrare och funktionsnedsatta i mindre utsträckning än populationen i övrigt. Utredningen tar inte upp denna viktiga fråga mer än högst ytligt som att man ska korta ner antal frågor för att öka svarsbenägenhet.

- Vad gäller arbete och sysselsättning (5.2.3) finns skäl att tro att det bland grupper med t.ex. låg utbildning och invandrarbakgrund finns en ökande andel med både mycket osäkra anställningsförhållanden och anställningar som inte legitimerar för de sociala skyddsnetten. Dessa grupper är sannolikt svåra att nå via surveys, de är heller inte enkla att urskilja i register. Ett försök att fånga dessa grupper är SCB:s register RAKS. Det är bland dessa grupper vi sannolikt har en stor andel med låg livskvalitet och även ohälsa. Dessa grupper kan t.ex. ha "fast anställning" men utan lön (vilket kan förekomma inom telemarketing), de kan också vara påtvingade egenföretagare. Det är också grupper som har flera tillfälliga arbetsgivare utan några egentliga kontrakt. Dessa grupper skulle hamna som sysselsatta enligt den föreslagna definitionen. Villkoren kan dock snarare likna de arbetslösas. Det är viktigt att utveckla korrekta indikatorer för att fånga situationen för dessa utsatta grupper i arbetslivet.
- Livsmiljö (5.2.10) är ett stort komplext område som beskrivs kortfattat och ytligt. Möjligheter till promenadstråk och cykelbanor nämns men inte exempelvis risken för hot och våld som många kan uppleva i sina bostadsområden. Det är t.ex. vanligt att kvinnor, av rädsla för övergrepp, inte använder grönområden delar av dygnet. Ett annat område som saknas är möjlighet till transporter och kollektivtrafik vilket kan vara avgörande för hur långa arbetsdagar blir och möjligheter att arbeta på annan ort.